

BEZPIECZEŃSTWO W SZKOLE

**PROCEDURY I STRATEGIE ZARZĄDZANIA KRYZYSEM W SZKOLE
POSTĘPOWANIE W PRZYPADKU ZAGROŻENIA ZDROWIA LUB ŻYCIA**

Zespół Kształcenia i Wychowania w Kamienicy Szlacheckiej

Szkolny Zespół ds. aktualizacji procedur postępowania związanych z kryzysem w szkole:

Arleta Rinc
Mateusz Frąckiewicz
Justyna Koss
Renata Wardęska
Lucyna Popowicz
Justyna Podolska
Rozalia Furman

Szkolny Zespół ds. aktualizacji procedur postępowania związanych z zagrożeniem życia i zdrowia:

Anita Peplińska
Aneta Kotłowska
Katarzyna Stefanowska
Barbara Czaja
Anna Reiter
Katarzyna Butowska
Ilona Kozłowska

Podstawa prawna:

- ustawa prawo oświatowe z 14 grudnia 2016 r.,
- ustawa o działaniach antyterrorystycznych z 10 czerwca 2016 r.,
- ustawa Karta Nauczyciela z dnia 26 stycznia 1982 r.,
- ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich z 26 października 1982r.,
- ustawa Kodeks Cywilny z dnia 23 kwietnia 1964 r.,
- ustawa Kodeks Karny z dnia 6 czerwca 1997 r.,
- ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z 26 października 1982 r.,
- ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z 29 lipca 2005 r..

STRATEGIE ZARZĄDZANIA KRYZYSEM W SZKOLE.

I PROCEDURY OGÓLNE:

procedury i strategie to narzędzie efektywnego reagowania na trudne lub zaskakujące sytuacje wychowawcze. Szczególny obowiązek reagowania na niepokojące sygnały i zachowania ucznia spoczywa na nauczycielach oraz dyrektorze szkoły. Szkoła zobowiązana jest do wczesnego rozpoznawania problemu i podejmowania oddziaływań profilaktycznych (uprzedzających), wychowawczych (interwencyjnych), a czasami także resocjalizacyjnych (naprawczych). Strategie są strukturą dynamiczną.

1. Ogólny schemat reagowania na różne zdarzenia kryzysowe:

- okres przed kryzysem – działania uprzedzające;
- okres kryzysu i bezpośrednio po kryzysie – działania interwencyjne;
- później – działania naprawcze.

1.1 Działania uprzedzające:

- zebranie informacji o skali zjawisk mających wpływ na powstanie kryzysu (identyfikacja potencjalnych ofiar, czynników spustowych, in.);
- poznanie dostępnej infrastruktury pomocy;
- poznanie skutecznych i dostępnych form pomocy;
- opracowanie planu kryzysowych działań wg. algorytmu, w tym procedur powiadamiania, ochrony i wsparcia psychicznego;
- praktyczne uzgodnienie form i zasad współpracy z potencjalnymi partnerami – uzgodnienie planów kryzysowych z poszczególnymi służbami (policją, strażą pożarną, wydziałem zarządzania kryzysowego, Centrum Zarządzania Kryzysowego in.);
- wyznaczenie członków Szkolnego Zespołu Kryzysowego;
- ustalenie lokalizacji zbierania się Szkolnego Zespołu Kryzysowego;
- rozpoznanie potrzeb szkoleniowych kadry;
- przeszkolenie i ćwiczenia w zakresie stosowania procedur, działań wynikających z planów kryzysowych;
- wizualizowanie procedur, planów, inne formy promocji – druk plakatów, ulotek, skryptów;
- przygotowanie zarządzających szkołą oraz Szkolnego Zespołu Kryzysowego do działań w kryzysie;
- „oswajanie” z psychologicznymi konsekwencjami narażenia na stres pourazowy, przekazywanie sugestii co do roli wzajemnej pomocy, pomocy specjalistycznej, ryzyka zachowań, reakcji destrukcyjnych.

1.2 Działania interwencyjne:

- ochrona, kierowanie, łączenie;
- działania formalne – powiadamianie organów nadrzędnych;
- zebranie Szkolnego Zespołu Kryzysowego;
- gromadzenie informacji o zdarzeniu, wstępna diagnoza;
- koordynowanie napływających informacji;
- inwentaryzacja problemów;
- szacowanie priorytetów, nadawanie rangi: umiarkowanie ważne / bardzo ważne / ekstremalnie ważne;
- ocena potrzeb;
- informowanie;
- koordynowanie i właściwe wykorzystanie zasobów ludzkich, oferowanej pomocy;
- doraźna pomoc psychologiczna –tj. spotkanie z osobami, które doświadczyły traumy, celem jego jest rozbrojenie ostrych reakcji kryzysowych, osłabienie napięcia.

1.3 Działania naprawcze:

- koordynacja współpracy z innymi zaangażowanymi w działania instytucjami;
- ocena potrzeb – ustalenie w jaki sposób zdarzenie wpłynęło na stan psychiczny ludzi (uczniowie, personel, rodzice) i funkcjonowanie szkoły;
- opracowanie programu poradnictwa kryzysowego adresowanego do poszczególnych grup, w tym uczniów i rodziców;
- koordynacja pracy osób zaangażowanych w pomaganie poszkodowanym:
  - rozdzielanie zadań,
  - monitorowanie stresu,
  - budowanie powiązań,
  - gromadzenie i udostępnianie materiałów,
  - stałe gromadzenie informacji zwrotnych o efektywności działań;
- kierowanie do specjalistów;
- udzielanie informacji o dalszych planach, działaniach, konsekwencjach.

2. Realizatorzy działań kryzysowych. Zadania poszczególnych instytucji.

Realizacja wszelkich działań kryzysowych dotyczy bezpośrednio zaangażowanych w kryzys placówek, jak i instytucji nadzorujących, interweniujących i wspierających. Dyrektor, po zebraniu informacji o skali kryzysu, podejmuje decyzję o uzyskaniu pomocy z zewnętrznych zasobów.

2.1 Szkoła (obszar działań wewnątrzszkolnych):

- powołanie Szkolnego Zespołu Kryzysowego;
- opracowanie lub adaptacja znanych procedur na wypadek konkretnych zdarzeń;
- omówienie poszczególnych procedur w ramach innych zespołów szkolnych;
- podejmowanie działań interwencyjnych przez wychowawców, nauczycieli, pedagoga, psychologa – niezwłoczne reagowanie na krytyczne zdarzenia wychowawcze;
- zwracanie się po pomoc i interwencję do instytucji wymiaru sprawiedliwości, wojska, OC, policji, straży miejskiej, straży pożarnej, pogotowia ratunkowego (wg kompetencji służb);

- podejmowanie współpracy z placówkami wsparcia ogólnego i specjalistycznego;
- organizowanie szkolnych form pomocy i wsparcia (np. udzielanie konsultacji pedagogicznych, zajęć socjoterapeutycznych, in.).

2.2 Placówki wsparcia ogólnego i specjalistycznego (Wydział Edukacji UG, Kuratorium Oświaty w Kościerzynie, CIK, PPP, placówki pomocy społecznej, ZOZ, in.):

- wsparcie w działaniach kryzysowych wg kompetencji;
- nadzór merytoryczny;
- badanie, monitorowanie skuteczności;
- edukacja;
- organizowanie treningów;
- koordynowanie wsparcia specjalistycznego;
- wsparcie w rozwiązywaniu konkretnych problemów wychowawczych, sytuacji kryzysowych;
- podejmowanie działań prewencyjnych.

3. Zakres obowiązków pracowników szkoły, na wypadek krytycznych zdarzeń szkolnych.

3.1 Dyrektor szkoły:

- realizowanie działań wynikających ze Statutu Szkoły;
- monitorowanie i odpowiadanie za realizację działań wychowawczych, zapobiegawczych i interwencyjnych;
- powoływanie Szkolnego Zespołu Kryzysowego;
- pozyskiwanie od pracowników szkoły informacji o podejmowanych przez nich działaniach, wynikających z realizacji strategii;
- podejmowanie decyzji, w kwestii przeprowadzenia interwencji;
- pozyskiwanie kluczowych informacji (co się stało, kto był zaangażowany, kto był świadkiem, jak zdarzenie się zaczęło);
- powiadamianie służb (policji, straży pożarnej, pogotowia ratunkowego);
- rozpoczynanie realizacji szkolnych procedur: ewakuacji, przeciwpożarowej, bombowej, inne (w zależności od zdarzenia);
- podejmowanie działań zapobiegających dezinformacji, chaosowi;
- zbieranie świadków, poszkodowanych w zdarzeniu, jeśli to możliwe;
- zawiadamianie służb interweniujących, personel, rodziców/opiekunów prawnych o ustabilizowaniu sytuacji;
- inicjowanie działań naprawczych.

3.2 Wychowawca, inni nauczyciele:

- powiadomienie uczniów w klasie i podjęcie tematu w dyskusji (jeśli jest to właściwe);
- niezwłoczne zidentyfikowanie uczniów potrzebujących porady, pomocy i zawiadomienie o tym psychologa, pedagoga lub specjalistę wspierającego szkołę;
- eskortowanie uczniów szczególnie pobudzonych, roztrzęsionych do miejsca udzielania pomocy;
- monitorowanie stanu uczniów w okresie późniejszym;
- towarzyszenie uczniom rannym, chorym;

- angażowanie zespołu klasowego w konstruktywne lub pożądane formy aktywności (w zależności od rodzaju zdarzenia);
- zmniejszanie dolegliwości skutków (w okresie po zdarzeniu);
- diagnozowanie sytuacji wychowawczej, przejawów zachowań ryzykownych uczniów swojej klasy.

3.3 Pedagog:

- koordynowanie działań związanych z pomocą psychologiczną, w tym zgłaszanie zapotrzebowania wsparcia w tym zakresie;
- stałe udzielanie informacji – informacja jest podstawową formą pomocy w sytuacji krytycznej;
- pozostawanie w stałym kontakcie z wychowawcami;
- kontaktowanie się z sąsiednimi szkołami w sprawie ew. wsparcia w opiece nad uczniami;
- prowadzenie ewidencji uczniów, którym należy udzielać pomocy;
- informowanie rodziców / opiekunów prawnych o konieczności udzielania pomocy i zachęcanie do kontynuowania stosownych form pomocy poza szkołą;
- pomoc rodzicom w zrozumieniu podstawowych, typowych reakcji ich dzieci na zdarzenie kryzysowe;
- pomoc pracownikom szkoły w radzeniu sobie z własnymi reakcjami na zdarzenie kryzysowe.

3.4. Pracownicy administracji i obsługi:

- zawiadamianie członków Szkolnego Zespołu Kryzysowego o miejscach, terminach spotkań;
- kierowanie służb interweniujących do miejsca incydentu, udzielanie informacji o topografii budynku, specyficznych cechach sytuacji;
- kierowanie wszelkich telefonów, zapytań od mediów do dyrektora szkoły / instytucji wyznaczonej do kontaktów z mediami;
- uczestniczenie w szkoleniach na temat reagowania w sytuacji kryzysowej, mającej miejsce na terenie szkoły.

4. Zakres obowiązków specjalistów współpracujących ze szkołą.

4.1. Lekarz, pielęgniarka (jeśli są dostępni):

- udzielanie pierwszej pomocy przedmedycznej;
- zgłaszanie potrzeb pomocy medycznej (wg. oceny zagrożenia życia, zdrowia);
- aranżowanie osób towarzyszących uczniom odwożonym do szpitali;
- udzielanie uczniom informacji o ew. konsekwencjach dla zdrowia, jakie niesie ze sobą incydent;
- przekazanie lekarzom kluczowych informacji o sytuacji, poszkodowanych.

II PROCEDURY SZCZEGÓŁOWE

PROFILAKTYKA I WYCHOWANIE	
Sytuacje problemowe	Zalecana procedura
1. Rodzice lub prawni opiekunowie odmawiający współpracy ze szkołą.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poinformować wychowawcę klasy, pedagoga szkolnego i dyrekcję szkoły. 2. Poinformować pisemnie sąd rodzinny z prośbą o wgląd w sytuację rodzinną oraz przekazać zgromadzone dokumenty; powyższe informacje przekazać do właściwego ośrodka pomocy społecznej. 3. Objąć problem pracą „zespołu wychowawczego” (pracownicy szkoły, pracownik socjalny, dzielnicowy, kurator sądowy jeśli rodzina objęta jest nadzorem) oraz współpracować z organizacjami specjalistycznymi, w tym pozarządowymi (np. poradnie, świetlice, ośrodki wsparcia i interwencji kryzysowej); współpraca z rodzicami lub prawnymi opiekunami, dokumentować pracę.
2. Dziecko ofiarą lub uczestnikiem przemocy domowej w tym zaniedbywania (głodne, brudne, nieadekwatnie ubrane, bez przyborów szkolnych, pozbawione opieki, nie leczone).	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poinformować wychowawcę klasy, pedagoga szkolnego i dyrekcję szkoły. 2. Poinformować pisemnie sąd rodzinny z prośbą o wgląd w sytuację rodzinną oraz przekazać zgromadzone dokumenty; powyższe informacje przekazać do właściwego ośrodka pomocy społecznej. 3. Objąć problem pracą „zespołu wychowawczego” (pracownicy szkoły, pracownik socjalny, dzielnicowy, kurator sądowy jeśli rodzina objęta jest nadzorem) oraz współpracować z organizacjami specjalistycznymi, w tym pozarządowymi (np. poradnie, świetlice, ośrodki wsparcia i interwencji kryzysowej); współpraca z rodzicami lub prawnymi opiekunami, dokumentować pracę.
3. Nieuregulowana sytuacja prawna dziecka.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poinformować wychowawcę klasy, pedagoga szkolnego i dyrekcję szkoły. 2. Poinformować pisemnie sąd rodzinny z prośbą o wgląd w sytuację rodzinną oraz przekazać zgromadzone dokumenty; powyższe informacje przekazać do właściwego ośrodka pomocy społecznej. 3. Objąć problem pracą „zespołu wychowawczego” (pracownicy szkoły, pracownik socjalny, dzielnicowy, kurator sądowy jeśli rodzina objęta jest nadzorem) oraz współpracować z organizacjami specjalistycznymi, w tym pozarządowymi (np.

<p>4. Rodzice dziecka lub prawni opiekunowie uzależnieni od alkoholu, narkotyków lub innych środków psychoaktywnych lub od czynności (np. hazard, komputer).</p> <p>5. Rodzina niewydolna wychowawczo, przejawiająca zachowania mogące świadczyć o zaburzeniach psychicznych.</p>	<p>poradnie, świetlice, ośrodki wsparcia i interwencji kryzysowej); współpraca z rodzicami lub prawnymi opiekunami, dokumentować pracę.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Poinformować wychowawcę klasy, pedagoga szkolnego i dyrekcję szkoły. 2. Poinformować pisemnie sąd rodzinny z prośbą o wgląd w sytuację rodzinną oraz przekazać zgromadzone dokumenty; powyższe informacje przekazać do właściwego ośrodka pomocy społecznej. 3. Objąć problem pracą „zespołu wychowawczego” (pracownicy szkoły, pracownik socjalny, dzielnicowy, kurator sądowy jeśli rodzina objęta jest nadzorem) oraz współpracować z organizacjami specjalistycznymi, w tym pozarządowymi (np. poradnie, świetlice, ośrodki wsparcia i interwencji kryzysowej); współpraca z rodzicami lub prawnymi opiekunami, dokumentować pracę. <ol style="list-style-type: none"> 1. Poinformować wychowawcę klasy, pedagoga szkolnego i dyrekcję szkoły. 2. Poinformować pisemnie sąd rodzinny z prośbą o wgląd w sytuację rodzinną oraz przekazać zgromadzone dokumenty; powyższe informacje przekazać do właściwego ośrodka pomocy społecznej. 3. Objąć problem pracą „zespołu wychowawczego” (pracownicy szkoły, pracownik socjalny, dzielnicowy, kurator sądowy jeśli rodzina objęta jest nadzorem) oraz współpracować z organizacjami specjalistycznymi, w tym pozarządowymi (np. poradnie, świetlice, ośrodki wsparcia i interwencji kryzysowej); współpraca z rodzicami lub prawnymi opiekunami, dokumentować pracę.
<p>6. Dziecko odmawia powrotu do domu.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poinformować wychowawcę klasy, pedagoga szkolnego i dyrekcję szkoły. 2. W oparciu o wcześniejszą zgodę przekazać dziecko osobom upoważnionym (wskazanym wcześniej pisemnie przez rodziców lub prawnych opiekunów). 3. Jeżeli nie ma osób upoważnionych, odwieźć dziecko (optymalnie przez dwóch opiekunów) do placówki interwencyjnej np. pogotowie opiekuńcze; (niezależnie od zgody rodziców lub prawnych opiekunów dziecka) albo wezwać policję (997). 4. Jeżeli sytuacja nie miała miejsca jednorazowo lub dziecko zostało umieszczone w placówce interwencyjnej, powiadomić pisemnie sąd rodzinny.

<p>7. Pijani rodzice lub prawni opiekunowie w szkole albo brak kontaktu z rodzicami lub opiekunami po zajęciach.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poinformować wychowawcę klasy, pedagoga szkolnego i dyrekcję szkoły. 2. W oparciu o wcześniejszą zgodę przekazać dziecko osobom upoważnionym (wskazanym wcześniej pisemnie przez rodziców lub prawnych opiekunów). 3. Jeżeli nie ma osób upoważnionych, odwieźć dziecko (optymalnie przez dwóch opiekunów) do placówki interwencyjnej np. pogotowie opiekuńcze; (niezależnie od zgody rodziców lub prawnych opiekunów dziecka) albo wezwać policję (997). 4. Jeżeli sytuacja nie miała miejsca jednorazowo lub dziecko zostało umieszczone w placówce interwencyjnej, powiadomić pisemnie sąd rodzinny.
<p>8. Brak informacji lub niejasna sytuacja formalno – prawna dziecka (np. rodzice przebywający za granicą).</p> <p>9. Zagrożenie udziałem w grupach destruktywnych (np. sekty, gangi, pseudokibice, subkultury, grupy przestępcze).</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Objąć problem pracą „zespołu wychowawczego” (pracownicy szkoły, pracownik socjalny, dzielnicowy, kurator sądowy jeśli rodzina objęta jest nadzorem) oraz współpracować z organizacjami specjalistycznymi, w tym pozarządowymi (np. poradnie, świetlice, ośrodki wsparcia i interwencji kryzysowej), współpracować z rodzicami lub prawnymi opiekunami, dokumentować pracę. 2. Powiadomić sąd rodzinny z prośbą o wgląd w sytuację rodzinną dziecka. <ol style="list-style-type: none"> 1. Objąć problem pracą „zespołu wychowawczego” (pracownicy szkoły, pracownik socjalny, dzielnicowy, kurator sądowy jeśli rodzina objęta jest nadzorem) oraz współpracować z organizacjami specjalistycznymi, w tym pozarządowymi (np. poradnie, świetlice, ośrodki wsparcia i interwencji kryzysowej), współpracować z rodzicami lub prawnymi opiekunami, dokumentować pracę. 2. Powiadomić sąd rodzinny z prośbą o wgląd w sytuację rodzinną dziecka.
<p>10. Groźby, zachowania autodestruktywne (w tym zachowania samobójcze, bądź ich zapowiedzi) .</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. W przypadku bezpośredniego zagrożenia życia powiadomić pogotowie ratunkowe (nr 999). 2. Poinformować wychowawcę klasy, pedagoga szkolnego i dyrekcję szkoły. 3. Wezwać rodziców lub prawnych opiekunów oraz poinformować ich o konieczności zapewnienia dziecku stałej opieki, sporządzić notatkę służbową; w przypadku wątpliwości co do możliwości zapewnienia przez rodziców lub prawnych opiekunów odpowiedniego wsparcia dziecku powiadomić policję (nr 997). 4. Objąć problem pracą „zespołu wychowawczego” (pracownicy szkoły, pracownik socjalny, dzielnicowy, kurator sądowy jeśli rodzina objęta jest nadzorem) oraz współpracować z organizacjami specjalistycznymi, w tym pozarządowymi (np.

	<p>poradnie, świetlice, ośrodki wsparcia i interwencji kryzysowej), współpracować z rodzicami lub prawnymi opiekunami, dokumentować pracę.</p>
<p>11. Rodzice lub opiekunowie prawni agresywni wobec uczniów lub pracowników szkoły.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Powiadomić policję lub straż gminną. 2. Poinformować pisemnie policję wraz z przekazaniem kompletu dokumentów i sąd rodzinny z prośbą o wgląd w sytuację rodzinną; powyższe informacje przesłać także do właściwego ośrodka pomocy społecznej. 3. Objąć problem pracą „zespołu wychowawczego” (pracownicy szkoły, pracownik socjalny, dzielnicowy, kurator sądowy jeśli rodzina jest objęta nadzorem) oraz współpracować z organizacjami specjalistycznymi, w tym pozarządowymi (np. poradnie, ośrodki wsparcia i interwencji kryzysowej), współpracować z rodzicami lub prawnymi opiekunami, dokumentować pracę.
<p>12. Niebezpieczne przedmioty lub substancje w szkole (np. ostre przypominające broń palną, kije bejsbolowe, rozpylacze gazu, rozpuszczalniki, substancje silnie żrące).</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poinformować wychowawcę klasy, pedagoga szkolnego i dyrekcję szkoły. 2. Jeżeli substancja lub niebezpieczny przedmiot stanowi istotne zagrożenie dla życia lub zdrowia należy dążyć do ich odebrania, z zachowaniem bezpieczeństwa własnego i osób trzecich; w przypadku braku dostatecznej wiedzy na temat właściwości chemicznych substancji dążyć do izolacji, wezwać policję (997). 3. Jeżeli odebranie wymaga przeszukania, odizolować dziecko, sprawować nad nim opiekę, wezwać policję, pracownik oświaty nie ma prawa dokonać przeszukania. 4. Jeżeli substancja lub przedmiot może spowodować powszechne zagrożenie należy ewakuować szkołę według przyjętych procedur. 5. Powiadomić rodziców lub prawnych opiekunów sprawców i ofiar (do czasu przyjazdu rodziców lub policji, pieczę nad dzieckiem sprawuje nauczyciel, po ewentualnym przyjeździe Policji dostosować się do poleceń funkcjonariuszy). 6. W uzasadnionych przypadkach poza Policją wezwać pogotowie ratunkowe (nr 999) lub inne służby specjalistyczne (straż pożarna, pogotowie gazowe, pogotowie energetyczne, pogotowie wodociągowe).

DEMORALIZACJA

Sytuacje problemowe	Zalecana procedura
13. Wagarowanie, nierealizowanie obowiązku szkolnego i nauki.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poinformować wychowawcę klasy, pedagoga szkolnego i dyrekcję szkoły. 2. Telefonicznie lub w razie potrzeby pisemnie powiadomić rodziców lub opiekunów prawnych, zaprosić do współpracy nad rozwiązaniem problemu. 3. W przypadku posiadania przez małoletniego alkoholu lub innych środków psychoaktywnych zażądać wydania substancji i zabezpieczyć przed dostępem innych osób; jeżeli uczeń odmawia wezwać Policję (nr 997); pracownik oświaty nie ma prawa przeszukania, prawo takie posiada Policja. 4. Przeprowadzić rozmowę z dzieckiem i rodzicami lub prawnymi opiekunami, udokumentować rozmowę, w tym ewentualnie spisać kontrakt. 5. Zorganizować zespół do pracy nad problemem (pracownicy szkoły, pracownik socjalny, dzielnicowy, kurator sądowy jeśli rodzina objęta jest nadzorem) oraz współpracować organizacjami specjalistycznymi, w tym pozarządowymi (np. poradnie, świetlice, ośrodki wsparcia i interwencji kryzysowej), współpracować z rodzicami lub prawnymi opiekunami, dokumentować pracę. 6. W przypadku długotrwałych wagarów wdrożyć postępowania egzekucyjne (upomnienie do rodziców lub prawnych opiekunów wysłane za potwierdzeniem odbioru). 7. W przypadku braku współpracy ze strony rodziców (prawnych opiekunów) lub braku efektów prowadzonych działań powiadomić pisemnie sąd rodzinny lub Policję oraz dostarczyć sądowi lub Policji dokumentację z przeprowadzonych działań szkoły i zespołu.
14. Posiadanie przez nieletniego alkoholu lub innych środków psychoaktywnych (np. narkotyków, nieznanymi leków).	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poinformować wychowawcę klasy, pedagoga szkolnego i dyrekcję szkoły. 2. Telefonicznie lub w razie potrzeby pisemnie powiadomić rodziców lub opiekunów prawnych, zaprosić do współpracy nad rozwiązaniem problemu. 3. W przypadku posiadania przez małoletniego alkoholu lub innych środków psychoaktywnych zażądać wydania substancji i zabezpieczyć przed dostępem

15. Posiadanie, palenie papierosów i e-papierosów oraz wyrobów tytoniowych (w tym również tabaki).

innych osób; jeżeli uczeń odmawia wezwać Policję (nr 997); pracownik oświaty nie ma prawa przeszukania, prawo takie posiada Policja.

4. Przeprowadzić rozmowę z dzieckiem i rodzicami lub prawnymi opiekunami, udokumentować rozmowę, w tym ewentualnie spisać kontrakt.
  5. Zorganizować zespół do pracy nad problemem (pracownicy szkoły, pracownik socjalny, dzielnicowy, kurator sądowy jeśli rodzina objęta jest nadzorem) oraz współpracować organizacjami specjalistycznymi, w tym pozarządowymi (np. poradnie, świetlice, ośrodki wsparcia i interwencji kryzysowej), współpracować z rodzicami lub prawnymi opiekunami, dokumentować pracę.
  6. W przypadku długotrwałych wagarów wdrożyć postępowania egzekucyjne (upomnienie do rodziców lub prawnych opiekunów wysłane za potwierdzeniem odbioru).
  7. W przypadku braku współpracy ze strony rodziców (prawnych opiekunów) lub braku efektów prowadzonych działań powiadomić pisemnie sąd rodzinny lub Policję oraz dostarczyć sądowi lub Policji dokumentację z przeprowadzonych działań szkoły i zespołu.
1. Poinformować wychowawcę klasy, pedagoga szkolnego i dyrekcję szkoły.
  2. Telefonicznie lub w razie potrzeby pisemnie powiadomić rodziców lub opiekunów prawnych, zaprosić do współpracy nad rozwiązaniem problemu.
  3. W przypadku posiadania przez małoletniego alkoholu lub innych środków psychoaktywnych zażądać wydania substancji i zabezpieczyć przed dostępem innych osób; jeżeli uczeń odmawia wezwać Policję (997); pracownik oświaty nie ma prawa przeszukania, prawo takie posiada Policja.
  4. Przeprowadzić rozmowę z dzieckiem i rodzicami lub prawnymi opiekunami, udokumentować rozmowę, w tym ewentualnie spisać kontrakt.
  5. Zorganizować zespół do pracy nad problemem (pracownicy szkoły, pracownik socjalny, dzielnicowy, kurator sądowy jeśli rodzina objęta jest nadzorem) oraz współpracować organizacjami specjalistycznymi, w tym pozarządowymi

**16. Rażąco łamanie norm społecznych,
np. używanie słów wulgarnych,
obsceniczne gesty.**

(np. poradnie, świetlice, ośrodki wsparcia i interwencji kryzysowej), współpracować z rodzicami lub prawnymi opiekunami, dokumentować pracę.

- 6 W przypadku długotrwałych wagarów wdrożyć postępowania egzekucyjne (upomnienie do rodziców lub prawnych opiekunów wysłane za potwierdzeniem odbioru).
  - 7 W przypadku braku współpracy ze strony rodziców (prawnych opiekunów) lub braku efektów prowadzonych działań powiadomić pisemnie sąd rodzinny lub Policję oraz dostarczyć sądowi lub Policji dokumentację z przeprowadzonych działań szkoły i zespołu.
- 1 Poinformować wychowawcę klasy, pedagoga szkolnego i dyrekcję szkoły.
  - 2 Telefonicznie lub w razie potrzeby pisemnie powiadomić rodziców lub opiekunów prawnych, zaprosić do współpracy nad rozwiązaniem problemu.
  - 3 W przypadku posiadania przez małoletniego alkoholu lub innych środków psychoaktywnych zażądać wydania substancji i zabezpieczyć przed dostępem innych osób; jeżeli uczeń odmawia wezwać Policję (nr 997); pracownik oświaty nie ma prawa przeszukania, prawo takie posiada Policja.
  - 4 Przeprowadzić rozmowę z dzieckiem i rodzicami lub prawnymi opiekunami, udokumentować rozmowę, w tym ewentualnie spisać kontrakt.
  - 5 Zorganizować zespół do pracy nad problemem (pracownicy szkoły, pracownik socjalny, dzielnicowy, kurator sądowy jeśli rodzina objęta jest nadzorem) oraz współpracować organizacjami specjalistycznymi, w tym pozarządowymi (np. poradnie, świetlice, ośrodki wsparcia i interwencji kryzysowej), współpracować z rodzicami lub prawnymi opiekunami, dokumentować pracę.
  - 6 W przypadku długotrwałych wagarów wdrożyć postępowania egzekucyjne (upomnienie do rodziców lub prawnych opiekunów wysłane za potwierdzeniem odbioru).
  - 7 W przypadku braku współpracy ze strony rodziców (prawnych opiekunów) lub braku efektów prowadzonych działań powiadomić pisemnie sąd rodzinny lub Policję oraz

<p>17. Udział w grupach destruktywnych (grupy lub subkultury przestępcze).</p>	<p>dostarczyć sądowi lub Policji dokumentację z przeprowadzonych działań szkoły i zespołu.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Poinformować wychowawcę klasy, pedagoga szkolnego i dyrekcję szkoły. 2 Telefonicznie lub w razie potrzeby pisemnie powiadomić rodziców lub opiekunów prawnych, zaprosić do współpracy nad rozwiązaniem problemu. 3 W przypadku posiadania przez małoletniego alkoholu lub innych środków psychoaktywnych zażądać wydania substancji i zabezpieczyć przed dostępem innych osób; jeżeli uczeń odmawia wezwać Policję (nr 997); pracownik oświaty nie ma prawa przeszukania, prawo takie posiada Policja. 4 Przeprowadzić rozmowę z dzieckiem i rodzicami lub prawnymi opiekunami, udokumentować rozmowę, w tym ewentualnie spisać kontrakt. 5 Zorganizować zespół do pracy nad problemem (pracownicy szkoły, pracownik socjalny, dzielnicowy, kurator sądowy jeśli rodzina objęta jest nadzorem) oraz współpracować z organizacjami specjalistycznymi, w tym pozarządowymi (np. poradnie, świetlice, ośrodki wsparcia i interwencji kryzysowej), współpracować z rodzicami lub prawnymi opiekunami, dokumentować pracę. 6 W przypadku długotrwałych wagarów wdrożyć postępowania egzekucyjne (upomnienie do rodziców lub prawnych opiekunów wysłane za potwierdzeniem odbioru). 7 W przypadku braku współpracy ze strony rodziców (prawnych opiekunów) lub braku efektów prowadzonych działań powiadomić pisemnie sąd rodzinny lub Policję oraz dostarczyć sądowi lub Policji dokumentację z przeprowadzonych działań szkoły i zespołu.
<p>18. Prostyucja.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1 Poinformować wychowawcę klasy, pedagoga szkolnego i dyrekcję szkoły. 2 Telefonicznie lub w razie potrzeby pisemnie powiadomić rodziców lub opiekunów prawnych, zaprosić do współpracy nad rozwiązaniem problemu. 3 W przypadku posiadania przez małoletniego alkoholu lub innych środków

	<p>psychoaktywnych zażądać wydania substancji i zabezpieczyć przed dostępem innych osób; jeżeli uczeń odmawia wezwać Policję (nr 997); pracownik oświaty nie ma prawa przeszukania, prawo takie posiada Policja.</p> <ol style="list-style-type: none"> 4 Przeprowadzić rozmowę z dzieckiem i rodzicami lub prawnymi opiekunami, udokumentować rozmowę, w tym ewentualnie spisać kontrakt. 5 Zorganizować zespół do pracy nad problemem (pracownicy szkoły, pracownik socjalny, dzielnicowy, kurator sądowy jeśli rodzina objęta jest nadzorem) oraz współpracować organizacjami specjalistycznymi, w tym pozarządowymi (np. poradnie, świetlice, ośrodki wsparcia i interwencji kryzysowej), współpracować z rodzicami lub prawnymi opiekunami, dokumentować pracę. 6 W przypadku długotrwałych wagarów wdrożyć postępowania egzekucyjne (upomnienie do rodziców lub prawnych opiekunów wysłane za potwierdzeniem odbioru). 7 W przypadku braku współpracy ze strony rodziców (prawnych opiekunów) lub braku efektów prowadzonych działań powiadomić pisemnie sąd rodzinny lub Policję oraz dostarczyć sądowi lub Policji dokumentację z przeprowadzonych działań szkoły i zespołu.
<p>19. Uczeń w stanie wskazującym na użycie alkoholu lub innych środków psychoaktywnych (np. narkotyków).</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1 W razie potrzeby udzielić pierwszej pomocy w miarę możliwości odizolować sprawcę oraz sprawować nad nim pieczę i zapewnić osobie udzielającej pomocy wsparcie w celu zapewnienia bezpieczeństwa własnego i innych. 2 Poinformować wychowawcę klasy, pedagoga szkolnego i dyrekcję szkoły. 3 W miarę możliwości ustalić jaką substancję dziecko zażyło, w jakiej ilości, kiedy, z kim, gdzie i który raz to się zdarzyło oraz jakie jest jej źródło pochodzenia; o ile jest taka możliwość zabezpieczyć pozostałość substancji poprzez dążenie do jej odebrania, z zachowaniem bezpieczeństwa własnego i osób trzecich (ograniczając kontakt do minimum), jeżeli odebranie wymaga przeszukania, odizolować dziecko, sprawować nad nim nadzór i wezwać Policję (997); pracownik oświaty nie ma prawa dokonać przeszukania, prawo takie posiada Policja.

	<ol style="list-style-type: none"> 4 Wezwać pogotowie ratunkowe (nr 999). 5 Powiadomić policję i podać ustalone informacje. 6 Powiadomić rodziców lub opiekunów prawnych. 7 Współpracować z policją, która podejmuje dalsze czynności i ewentualnie kieruje sprawę do sądu rodzinnego. 8 Przeprowadzić rozmowę z dzieckiem i rodzicami lub prawnymi opiekunami, udokumentować rozmowę, w tym ewentualnie spisać kontrakt (nie prowadzić rozmów z uczniem ani rodzicami lub opiekunami prawnymi, którzy są pod wpływem alkoholu, lub innej substancji psychoaktywnej). 9 Zorganizować zespół do pracy nad problemem (pracownicy szkoły, pracownik socjalny, dzielnicowy, kurator sądowy jeśli rodzina objęta jest nadzorem) oraz współpracować organizacjami specjalistycznymi, w tym pozarządowymi (np. poradnie, świetlice, ośrodki wsparcia i interwencji kryzysowej), współpracować z rodzicami lub prawnymi opiekunami. 10 Powiadomić organy nadzoru i stworzyć dokumentację związaną ze zdarzeniem.
--	--

PRZESTĘPCZOŚĆ

<p>20. Bójka kilku osób, pobicie, uderzenie, naruszenie nietykalności cielesnej dziecka przez rówieśnika lub dorosłego, w tym przemoc fizyczna.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapewnić bezpieczeństwo uczestnikom zdarzenia poprzez odizolowanie (przerwać akt agresji, w miarę możliwości ująć sprawców); zabezpieczyć miejsce zdarzenia i ewentualne przedmioty związane ze zdarzeniem, ograniczyć do minimum kontakt osób postronnych ze śladami zdarzenia. 2. W razie potrzeby udzielić pierwszej pomocy. 3. Poinformować wychowawcę klasy, pedagoga szkolnego i dyrekcję szkoły. 4. W uzasadnionych przypadkach poza Policją wezwać pogotowie ratunkowe (999) lub inne służby specjalistyczne (straż pożarna, pogotowie gazowe, pogotowie energetyczne, pogotowie wodociągowe). 5. Powiadomić policję lub w przypadku wykroczeń (sprzedaż papierosów) straż miejską, w przypadku znieważenia lub naruszenia nietykalności cielesnej nauczyciela, nauczyciel znajduje się pod specjalną ochroną (jak funkcjonariusz publiczny). 6. Powiadomić rodziców lub prawnych opiekunów sprawców i ofiar (w przypadku
--	---

21. Znieważenie lub naruszenie nietykalności cielesnej nauczyciela przez dziecko lub dorosłego.

podejrzenia, że sprawcą lub współsprawcą jest jedno z rodziców lub prawnych opiekunów albo zachodzi podejrzenie, że w miejscu zamieszkania mogą znajdować się przedmioty pochodzące z przestępstwa, bądź posiadanie których jest zabronione, rodziców lub opiekunów prawnych zawiadamia policja, a nie szkoła; do czasu przyjazdu rodzicu lub prawnych opiekunów albo do policji, pieczę nad dzieckiem sprawuje nauczyciel, po przyjeździe policji dostosować się do poleceń funkcjonariuszy).

7. W przypadku kradzieży podjąć próbę odzyskania utraconego mienia (pracownik oświaty nie ma prawa dokonać przeszukania, prawo takie posiada policja).
  8. Przygotować na przyjazd policji następujące informacje o zdarzeniu, dane osobowe sprawców i ofiar oraz listy świadków (rozpytywanie przez policję sprawców i ofiar jest możliwe bez uczestnictwa ich rodziców lub prawnych opiekunów i pracowników szkoły, policja ma prawo zatrzymać i zabrać sprawców).
  9. Powiadomić organy nadzoru i tworzyć dokumentację związaną ze zdarzeniem.
  10. Formalne lub nieformalne ustalenie możliwości naprawienia przez sprawcę szkody.
-
1. Zapewnić bezpieczeństwo uczestnikom zdarzenia poprzez odizolowanie (przerwać akt agresji, w miarę możliwości ująć sprawców); zabezpieczyć miejsce zdarzenia i ewentualne przedmioty związane ze zdarzeniem, ograniczyć do minimum kontakt osób postronnych ze śladami zdarzenia.
  2. W razie potrzeby udzielić pierwszej pomocy.
  3. Poinformować wychowawcę klasy, pedagoga szkolnego i dyrekcję szkoły.
  4. W uzasadnionych przypadkach poza Policją wezwać pogotowie ratunkowe (999) lub inne służby specjalistyczne (straż pożarna, pogotowie gazowe, pogotowie energetyczne, pogotowie wodociągowe).
  5. Powiadomić policję lub w przypadku wykroczeń (sprzedaż papierosów) straż miejską, w przypadku znieważenia lub naruszenia nietykalności cielesnej nauczyciela, nauczyciel znajduje się pod specjalną ochroną (jak funkcjonariusz publiczny).
  6. Powiadomić rodziców lub prawnych opiekunów sprawców i ofiar (w przypadku

22. Kradzież (w tym włamanie oraz kradzież z udziałem przemocy lub groźbą przemocy).

podejrzenia, że sprawcą lub współsprawcą jest jedno z rodziców lub prawnych opiekunów albo zachodzi podejrzenie, że w miejscu zamieszkania mogą znajdować się przedmioty pochodzące z przestępstwa, bądź posiadanie których jest zabronione, rodziców lub opiekunów prawnych zawiadamia policja, a nie szkoła; do czasu przyjazdu rodzicu lub prawnych opiekunów albo do policji, pieczę nad dzieckiem sprawuje nauczyciel, po przyjeździe policji dostosować się do poleceń funkcjonariuszy).

7. W przypadku kradzieży podjąć próbę odzyskania utraconego mienia (pracownik oświaty nie ma prawa dokonać przeszukania, prawo takie posiada policja).
  8. Przygotować na przyjazd policji następujące informacje o zdarzeniu, dane osobowe sprawców i ofiar oraz listy świadków (rozpytywanie przez policję sprawców i ofiar jest możliwe bez uczestnictwa ich rodziców lub prawnych opiekunów i pracowników szkoły, policja ma prawo zatrzymać i zabrać sprawców).
  9. Powiadomić organy nadzoru i tworzyć dokumentację związaną ze zdarzeniem.
  10. Formalne lub nieformalne ustalenie możliwości naprawienia przez sprawcę szkody.
-
1. Zapewnić bezpieczeństwo uczestnikom zdarzenia poprzez odizolowanie (przerwać akt agresji, w miarę możliwości ująć sprawców); zabezpieczyć miejsce zdarzenia i ewentualne przedmioty związane ze zdarzeniem, ograniczyć do minimum kontakt osób postronnych ze śladami zdarzenia.
  2. W razie potrzeby udzielić pierwszej pomocy.
  3. Poinformować wychowawcę klasy, pedagoga szkolnego i dyrekcję szkoły.
  4. W uzasadnionych przypadkach poza Policją wezwać pogotowie ratunkowe (999) lub inne służby specjalistyczne (straż pożarna, pogotowie gazowe, pogotowie energetyczne, pogotowie wodociągowe).
  5. Powiadomić policję lub w przypadku wykroczeń (sprzedaż papierosów) straż miejską, w przypadku znieważenia lub naruszenia nietykalności cielesnej nauczyciela, nauczyciel znajduje się pod specjalną ochroną (jak funkcjonariusz publiczny).
  6. Powiadomić rodziców lub prawnych opiekunów sprawców i ofiar (w przypadku

23. Znęcanie psychiczne, zastraszanie, zmuszanie do określonego zachowania wbrew jego woli, groźby, w tym ubliżanie nauczycielowi lub innym osobom (w tym przy wykorzystaniu Internetu lub innych mediów).

podejrzenia, że sprawcą lub współsprawcą jest jedno z rodziców lub prawnych opiekunów albo zachodzi podejrzenie, że w miejscu zamieszkania mogą znajdować się przedmioty pochodzące z przestępstwa, bądź posiadanie których jest zabronione, rodziców lub opiekunów prawnych zawiadamia policja, a nie szkoła; do czasu przyjazdu rodzicu lub prawnych opiekunów albo do policji, pieczę nad dzieckiem sprawuje nauczyciel, po przyjeździe policji dostosować się do poleceń funkcjonariuszy).

7. W przypadku kradzieży podjąć próbę odzyskania utraconego mienia (pracownik oświaty nie ma prawa dokonać przeszukania, prawo takie posiada policja).
  8. Przygotować na przyjazd policji następujące informacje o zdarzeniu, dane osobowe sprawców i ofiar oraz listy świadków (rozpytywanie przez policję sprawców i ofiar jest możliwe bez uczestnictwa ich rodziców lub prawnych opiekunów i pracowników szkoły, policja ma prawo zatrzymać i zabrać sprawców).
  9. Powiadomić organy nadzoru i tworzyć dokumentację związaną ze zdarzeniem.
  10. Formalne lub nieformalne ustalenie możliwości naprawienia przez sprawcę szkody.
-
1. Zapewnić bezpieczeństwo uczestnikom zdarzenia poprzez odizolowanie (przerwać akt agresji, w miarę możliwości ująć sprawców); zabezpieczyć miejsce zdarzenia i ewentualne przedmioty związane ze zdarzeniem, ograniczyć do minimum kontakt osób postronnych ze śladami zdarzenia.
  2. W razie potrzeby udzielić pierwszej pomocy.
  3. Poinformować wychowawcę klasy, pedagoga szkolnego i dyrekcję szkoły.
  4. W uzasadnionych przypadkach poza Policją wezwać pogotowie ratunkowe (999) lub inne służby specjalistyczne (straż pożarna, pogotowie gazowe, pogotowie energetyczne, pogotowie wodociągowe).
  5. Powiadomić policję lub w przypadku wykroczeń (sprzedaż papierosów) straż miejską, w przypadku znieważenia lub naruszenia nietykalności cielesnej nauczyciela, nauczyciel znajduje się pod specjalną ochroną (jak funkcjonariusz publiczny).
  6. Powiadomić rodziców lub prawnych opiekunów sprawców i ofiar (w przypadku

24. Zniszczenie mienia, wandalizm.

podejrzenia, że sprawcą lub współsprawcą jest jedno z rodziców lub prawnych opiekunów albo zachodzi podejrzenie, że w miejscu zamieszkania mogą znajdować się przedmioty pochodzące z przestępstwa, bądź posiadanie których jest zabronione, rodziców lub opiekunów prawnych zawiadamia policja, a nie szkoła; do czasu przyjazdu rodzicu lub prawnych opiekunów albo do policji, pieczę nad dzieckiem sprawuje nauczyciel, po przyjeździe policji dostosować się do poleceń funkcjonariuszy).

7. W przypadku kradzieży podjąć próbę odzyskania utraconego mienia (pracownik oświaty nie ma prawa dokonać przeszukania, prawo takie posiada policja).
  8. Przygotować na przyjazd policji następujące informacje o zdarzeniu, dane osobowe sprawców i ofiar oraz listy świadków (rozpytywanie przez policję sprawców i ofiar jest możliwe bez uczestnictwa ich rodziców lub prawnych opiekunów i pracowników szkoły, policja ma prawo zatrzymać i zabrać sprawców).
  9. Powiadomić organy nadzoru i tworzyć dokumentację związaną ze zdarzeniem.
  10. Formalne lub nieformalne ustalenie możliwości naprawienia przez sprawcę szkody.
-
1. Zapewnić bezpieczeństwo uczestnikom zdarzenia poprzez odizolowanie (przerwać akt agresji, w miarę możliwości ująć sprawców); zabezpieczyć miejsce zdarzenia i ewentualne przedmioty związane ze zdarzeniem, ograniczyć do minimum kontakt osób postronnych ze śladami zdarzenia.
  2. W razie potrzeby udzielić pierwszej pomocy.
  3. Poinformować wychowawcę klasy, pedagoga szkolnego i dyrekcję szkoły.
  4. W uzasadnionych przypadkach poza Policją wezwać pogotowie ratunkowe (999) lub inne służby specjalistyczne (straż pożarna, pogotowie gazowe, pogotowie energetyczne, pogotowie wodociągowe).
  5. Powiadomić policję lub w przypadku wykroczeń (sprzedaż papierosów) straż miejską, w przypadku znieważenia lub naruszenia nietykalności cielesnej nauczyciela, nauczyciel znajduje się pod specjalną ochroną (jak funkcjonariusz publiczny).
  6. Powiadomić rodziców lub prawnych opiekunów sprawców i ofiar (w przypadku

25. Posiadanie, udzielanie, propagowanie i rozprowadzanie środków psychoaktywnych (np. narkotyków).

podejrzenia, że sprawcą lub współsprawcą jest jedno z rodziców lub prawnych opiekunów albo zachodzi podejrzenie, że w miejscu zamieszkania mogą znajdować się przedmioty pochodzące z przestępstwa, bądź posiadanie których jest zabronione, rodziców lub opiekunów prawnych zawiadamia policja, a nie szkoła; do czasu przyjazdu rodzicu lub prawnych opiekunów albo do policji, pieczę nad dzieckiem sprawuje nauczyciel, po przyjeździe policji dostosować się do poleceń funkcjonariuszy).

7. W przypadku kradzieży podjąć próbę odzyskania utraconego mienia (pracownik oświaty nie ma prawa dokonać przeszukania, prawo takie posiada policja).
  8. Przygotować na przyjazd policji następujące informacje o zdarzeniu, dane osobowe sprawców i ofiar oraz listy świadków (rozpytywanie przez policję sprawców i ofiar jest możliwe bez uczestnictwa ich rodziców lub prawnych opiekunów i pracowników szkoły, policja ma prawo zatrzymać i zabrać sprawców).
  9. Powiadomić organy nadzoru i tworzyć dokumentację związaną ze zdarzeniem.
  10. Formalne lub nieformalne ustalenie możliwości naprawienia przez sprawcę szkody.
-
1. Zapewnić bezpieczeństwo uczestnikom zdarzenia poprzez odizolowanie (przerwać akt agresji, w miarę możliwości ująć sprawców); zabezpieczyć miejsce zdarzenia i ewentualne przedmioty związane ze zdarzeniem, ograniczyć do minimum kontakt osób postronnych ze śladami zdarzenia.
  2. W razie potrzeby udzielić pierwszej pomocy.
  3. Poinformować wychowawcę klasy, pedagoga szkolnego i dyrekcję szkoły.
  4. W uzasadnionych przypadkach poza Policją wezwać pogotowie ratunkowe (999) lub inne służby specjalistyczne (straż pożarna, pogotowie gazowe, pogotowie energetyczne, pogotowie wodociągowe).
  5. Powiadomić policję lub w przypadku wykroczeń (sprzedaż papierosów) straż miejską, w przypadku znieważenia lub naruszenia nietykalności cielesnej nauczyciela, nauczyciel znajduje się pod specjalną ochroną (jak funkcjonariusz publiczny).
  6. Powiadomić rodziców lub prawnych opiekunów sprawców i ofiar (w przypadku

26 . Falszowanie dokumentów, w tym dokumentów szkolnych (np. dziennika, legitymacji szkolnej, zaświadczenia lekarskiego, faktur, oświadczeń, usprawiedliwień od rodziców, podpisów w dzienniczku).

podejrzenia, że sprawcą lub współsprawcą jest jedno z rodziców lub prawnych opiekunów albo zachodzi podejrzenie, że w miejscu zamieszkania mogą znajdować się przedmioty pochodzące z przestępstwa, bądź posiadanie których jest zabronione, rodziców lub opiekunów prawnych zawiadamia policja, a nie szkoła; do czasu przyjazdu rodzicu lub prawnych opiekunów albo do policji, pieczę nad dzieckiem sprawuje nauczyciel, po przyjeździe policji dostosować się do poleceń funkcjonariuszy).

7. W przypadku kradzieży podjąć próbę odzyskania utraconego mienia (pracownik oświaty nie ma prawa dokonać przeszukania, prawo takie posiada policja).
  8. Przygotować na przyjazd policji następujące informacje o zdarzeniu, dane osobowe sprawców i ofiar oraz listy świadków (rozpytywanie przez policję sprawców i ofiar jest możliwe bez uczestnictwa ich rodziców lub prawnych opiekunów i pracowników szkoły, policja ma prawo zatrzymać i zabrać sprawców).
  9. Powiadomić organy nadzoru i tworzyć dokumentację związaną ze zdarzeniem.
  10. Formalne lub nieformalne ustalenie możliwości naprawienia przez sprawcę szkody.
-
1. Zapewnić bezpieczeństwo uczestnikom zdarzenia poprzez odizolowanie (przerwać akt agresji, w miarę możliwości ująć sprawców); zabezpieczyć miejsce zdarzenia i ewentualne przedmioty związane ze zdarzeniem, ograniczyć do minimum kontakt osób postronnych ze śladami zdarzenia.
  2. W razie potrzeby udzielić pierwszej pomocy.
  3. Poinformować wychowawcę klasy, pedagoga szkolnego i dyrekcję szkoły.
  4. W uzasadnionych przypadkach poza Policją wezwać pogotowie ratunkowe (999) lub inne służby specjalistyczne (straż pożarna, pogotowie gazowe, pogotowie energetyczne, pogotowie wodociągowe).
  5. Powiadomić policję lub w przypadku wykroczeń (sprzedaż papierosów) straż miejską, w przypadku znieważenia lub naruszenia nietykalności cielesnej nauczyciela, nauczyciel znajduje się pod specjalną ochroną (jak funkcjonariusz publiczny).
  6. Powiadomić rodziców lub prawnych opiekunów sprawców i ofiar (w przypadku

	<p>podejrzenia, że sprawcą lub współsprawcą jest jedno z rodziców lub prawnych opiekunów albo zachodzi podejrzenie, że w miejscu zamieszkania mogą znajdować się przedmioty pochodzące z przestępstwa, bądź posiadanie których jest zabronione, rodziców lub opiekunów prawnych zawiadamia policja, a nie szkoła; do czasu przyjazdu rodzicu lub prawnych opiekunów albo do policji, pieczę nad dzieckiem sprawuje nauczyciel, po przyjeździe policji dostosować się do poleceń funkcjonariuszy).</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. W przypadku kradzieży podjąć próbę odzyskania utraconego mienia (pracownik oświaty nie ma prawa dokonać przeszukania, prawo takie posiada policja). 8. Przygotować na przyjazd policji następujące informacje o zdarzeniu, dane osobowe sprawców i ofiar oraz listy świadków (rozpytywanie przez policję sprawców i ofiar jest możliwe bez uczestnictwa ich rodziców lub prawnych opiekunów i pracowników szkoły, policja ma prawo zatrzymać i zabrać sprawców). 9. Powiadomić organy nadzoru i tworzyć dokumentację związaną ze zdarzeniem. 10. Formalne lub nieformalne ustalenie możliwości naprawienia przez sprawcę szkody.
<p>27. Przepępczość seksualna (w tym zgwałcenie, zmuszanie do innych czynności seksualnych, molestowanie).</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dążyć do zablokowania szkodliwych treści w Internecie (np. usunięcia przez autora, skontaktować się z administratorem). 2. Zapewnić bezpieczeństwo uczestnikom zdarzenia poprzez odizolowanie (w miarę możliwości ująć sprawcę). 3. W razie potrzeby udzielać pierwszej pomocy. 4. Oddzielić poszczególnych sprawców od siebie i od ofiar, zachować dyskrecję, zabezpieczyć miejsce zdarzenia. 5. Poinformować wychowawcę klasy, pedagoga szkolnego i dyrekcję szkoły. 6. W razie konieczności wezwać pogotowie ratunkowe (999). 7. Powiadomić policję. 8. Powiadomić rodziców lub prawnych opiekunów sprawców i ofiar (w przypadku podejrzenia, iż sprawcą jest jeden z rodziców lub prawny opiekun, powiadamia ich policja a nie szkoła). 9. Udzielić wsparcia emocjonalnego, w miarę możliwości porozmawiać z uczniem na temat zdarzenia, zebrane informacje przekazać policji. 10. Powiadomić organy nadzoru.

<p>28. Zamieszczanie i rozpowszechnianie treści pornograficznych, w tym poprzez Internet, telefon komórkowy.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 11. Tworzyć dokumentację związaną ze zdarzeniem. 1. Dążyć do zablokowania szkodliwych treści w Internecie (np. usunięcia przez autora, skontaktować się z administratorem). 2. Zapewnić bezpieczeństwo uczestnikom zdarzenia poprzez odizolowanie (w miarę możliwości ująć sprawcę). 3. W razie potrzeby udzielać pierwszej pomocy. 4. Oddzielić poszczególnych sprawców od siebie i od ofiar, zachować dyskrecję, zabezpieczyć miejsce zdarzenia. 5. Poinformować wychowawcę klasy, pedagoga szkolnego i dyrekcję szkoły. 6. W razie konieczności wezwać pogotowie ratunkowe (999). 7. Powiadomić policję. 8. Powiadomić rodziców lub prawnych opiekunów sprawców i ofiar (w przypadku podejrzenia, iż sprawcą jest jeden z rodziców lub prawny opiekun, powiadamia ich policja a nie szkoła). 9. Udzielić wsparcia emocjonalnego, w miarę możliwości porozmawiać z uczniem na temat zdarzenia, zebrane informacje przekazać policji. 10. Powiadomić organy nadzoru. 11. Tworzyć dokumentację związaną ze zdarzeniem.
<p>DZIECKO PRZEWLEKLE CHORE</p>	
<p>29. Uczeń przewlekle chory.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa psychicznego i fizycznego, pomoc w pokonywaniu trudności, uczenie nowych umiejętności. 2. Budowanie dobrego klimatu i przyjaznych relacji klasowych. 3. Przygotowanie uczniów zdrowych na spotkanie chorego kolegi, traktowanie chorego dziecka jako pełnoprawnego członka klasy, uwrażliwianie dzieci zdrowych na potrzeby i przeżycia dziecka chorego. 4. Uwrażliwianie dziecka chorego na potrzeby i przeżycia innych uczniów, motywowanie do kontaktów i współdziałania z innymi dziećmi, 5. Rozwijanie zainteresowań, samodzielności dziecka. 6. Dostarczanie wielu możliwości do działania i osiągnięcia sukcesów. 7. Motywowanie do aktywności.

1. DZIECKO Z ASTMĄ

Astma oskrzelowa jest najczęstszą przewlekłą chorobą układu oddechowego u dzieci. Istotą astmy jest przewlekły proces zapalny toczący się w drogach oddechowych, który prowadzi do zwiększonej skłonności do reagowania skurczem na różne bodźce i pojawienia się objawów choroby.

1.1 Objawy:

Jednym z podstawowych objawów jest duszność jako subiektywne uczucie braku powietrza spowodowane trudnościami w jego swobodny przechodzeniu przez zwężone drogi oddechowe. Gdy duszność jest bardzo nasiloną możemy zauważyć, że usta dziecka, a także inne części ciała są zasinione. Konsekwencją zwężenia oskrzeli jest pojawienie się świszczącego oddechu. Częstym objawem astmy oskrzelowej jest kaszel. Najczęściej jest to kaszel suchy, napadowy, bardzo męczący.

Zaostrzenie astmy może być wywołane przez kontakt z alergenami, na które uczulone jest dziecko, kontakt z substancjami drażniącymi drogi oddechowe, wysiłek fizyczny, zimne powietrze, dym tytoniowy, infekcje.

W przypadku wystąpienia duszności należy podać dziecku wziewnie lek rozkurczający oskrzela zgodnie z zaleceniem lekarza. W przypadku objawów ciężkiej duszności należy podać jednocześnie 2 dawki leku w aerozolu w odstępie 10-20 sekund. Po wykonaniu pierwszej inhalacji należy powiadomić rodziców dziecka o wystąpieniu zaostrzenia. W przypadku duszności o dużym nasileniu powinno się wezwać Pogotowie Ratunkowe. W czasie oczekiwania na przyjazd karetki pogotowia dziecko wymaga ciągłego nadzoru osoby dorosłej. Dodatkowo bardzo ważne jest zapewnienie dziecku spokoju oraz odizolowanie od osób trzecich.

1.2 Nakazy:

1. Częste wietrzenie sal lekcyjnych.
2. Dziecko, które ma objawy po wysiłku, powinno przed lekcją wychowania fizycznego przyjąć dodatkowy lek.
3. Ćwiczenia fizyczne należy zaczynać od rozgrzewki.
4. W przypadku wystąpienia u dziecka objawów duszności należy przerwać wykonywanie wysiłku i pozwolić dziecku zażyć środek rozkurczowy.

1.3 Zakazy:

1. Chorzy uczniowie nie powinni uczestniczyć w pracach porządkowych.
2. W okresie pylenia roślin dzieci z pyłkownicą nie mogą ćwiczyć na wolnym powietrzu oraz nie powinni uczestniczyć w planowanych wycieczkach poza miasto.
3. Astma oskrzelowa wyklucza biegi na długich dystansach, wymagających długotrwałego, ciągłego wysiłku.
4. W klasach, gdzie odbywają się lekcje, nie powinno być zwierząt futerkowych.

1.4 Ograniczenia:

1. Uczeń z astmą może okresowo wymagać ograniczenia aktywności fizycznej i dostosowania ćwiczeń do stanu zdrowia.
2. Dziecko uczulone na pokarmy powinno mieć adnotacje od rodziców, co może jeść w sytuacjach, które mogą wywołać pojawienie się objawów uczulenia.

1.5 Obszary dozwolone i wskazane dla dziecka:

1. Dzieci chore na astmę powinny uczestniczyć w zajęciach z wychowania fizycznego wysportowane dziecko lepiej znosi okresy zaostrzeń choroby.
2. Uczeń z astmą nie powinien być trwale eliminowany z zajęć z wychowania fizycznego.
3. Dzieci z astmą mogą uprawiać biegi krótkie, a także gry zespołowe.
4. Dzieci z astmą mogą uprawiać gimnastykę i pływanie.
5. Dzieci z astmą mogą uprawiać większość sportów zimowych.

2 DZIECKO Z CUKRZYCĄ

Cukrzyca to grupa chorób metabolicznych, charakteryzujących się hiperglikemią (wysoki poziom glukozy we krwi - większy od 250mg%). Cukrzyca nie jest chorobą zakaźną, nie można się nią zarazić przez kontakt z osobą chorą. Najczęstsze objawy to wzmożone pragnienie, częste oddawanie moczu oraz chudnięcie. W chwili obecnej, w warunkach pozaszpitalnych, jedynym skutecznym sposobem podawania insuliny jest wstrzykiwanie jej do podskórnej tkanki tłuszczowej (za pomocą pena, pompy).

Cukrzyca nie jest chorobą, która powinna ograniczać jakiegokolwiek funkcjonowanie ucznia, tylko wymaga właściwej samokontroli i obserwacji. Ćwiczenia fizyczne, sport i rekreacja połączone z ruchem są korzystne dla dzieci chorych na cukrzycę. Wspierają prawidłowy rozwój emocjonalny i społeczny, pomagają rozwijać samodyscyplinę, gratyfikują, dają przyjemność i satysfakcję.

Najważniejszym problemem przy wykonywaniu wysiłku fizycznego u dzieci z cukrzycą jest ryzyko związane z wystąpieniem hipoglikemii (niedocukrzenia stężenie glukozy we krwi mniejsze niż 60 mg%). Do działań w ramach samokontroli należą: badanie krwi i moczu, zapisywanie wyników badań, prawidłowa interpretacja wyników badań, prawidłowe komponowanie posiłków, prawidłowe i bezpieczne wykonywanie wysiłku fizycznego, obserwacja objawów, jakie pojawiają się przy hipoglikemii i hiperglikemii.

W każdej szkole powinien znajdować się „kącik” dla ucznia z cukrzycą, czyli ustronne miejsce, w którym dziecko z cukrzycą będzie mogło spokojnie, bezpiecznie i higienicznie wykonać badanie krwi oraz wykonać wstrzyknięcia insuliny.

2.1 Objawy hipoglikemii - niedocukrzenia:

- błądliwość skóry, nadmierna potliwość, drżenie rąk;
- ból głowy, ból brzucha;
- szybkie bicie serca;
- uczucie silnego głodu/wstręt do jedzenia;
- osłabienie, zmęczenie;
- problemy z koncentracją, zapamiętywaniem;
- chwiejność emocjonalna, nietypowe zachowanie dziecka;

- napady agresji lub wesołkowatości;
- ziewanie/senność;
- zaburzenia mowy, widzenia i równowagi;
- zmiana charakteru pisma;
- uczeń nielogicznie odpowiada na zadawane pytania;
- kontakt ucznia z otoczeniem jest utrudniony lub traci przytomność;
- drgawki.

2.2. Postępowanie przy hipoglikemii lekkiej – dziecko jest przytomne, w pełnym kontakcie, współpracuje z nami, spełnia polecenia:

1. Sprawdzić poziom glukozy we krwi potwierdzając niedocukrzenie.
2. Podać węglowodany proste (sok owocowy, coca-cola, cukier spożywczy rozpuszczony w wodzie lub herbacie, glukoza w tabletkach, płynny miód).

Nie wolno:

1. Zastępować węglowodanów prostych słodyczami zawierającymi tłuszcze, jak np. czekolada, ponieważ utrudniają one wchłanianie glukozy z przewodu pokarmowego).
2. Ponownie oznaczyć glikemię po 10-15 minutach.
3. Zawsze należy dążyć do ustalenia przyczyny niedocukrzenia.

2.3 Postępowanie przy hipoglikemii średnio ciężkiej - dziecko ma częściowe zaburzenia świadomości, pozostaje w ograniczonym kontakcie z nami, potrzebuje bezwzględnej pomocy osoby drugiej:

1. Oznaczyć glikemię i potwierdzić niedocukrzenie.
2. Jeżeli dziecko może połykać, podać do picia płyn o dużym stężeniu cukru (np. 3-5 kostek cukru rozpuszczonych w 1 szklanki wody, coli, soku).
3. Jeżeli dziecko nie może połykać postępujemy tak, jak w przypadku glikemii ciężkiej.

2.4 Postępowanie przy hipoglikemii ciężkiej – dziecko jest nieprzytomne, nie ma z nim żadnego kontaktu, nie reaguje na żadne bodźce, może mieć drgawki. Dziecku, które jest nieprzytomne.

NIE WOLNO podawać niczego do picia ani do jedzenia do ust.

1. Układamy dziecko na boku.
2. Wstrzykujemy domięśniowo glukagon, jest to zastrzyk ratujący życie.
3. Wzywamy pogotowie ratunkowe.
4. Kontaktujemy się z rodzicami dziecka.
5. Dopiero gdy dziecko odzyska przytomność (po podaniu glukagonu powinno odzyskać przytomność po kilkunastu minutach) i jeżeli dziecko będzie w dobrym kontakcie, można mu podać węglowodany doustnie (sok, cola, tabl. glukozy).

2.5 U dzieci leczonych pompą:

1. Zatrzymaj pompę.
2. Potwierdź hipoglikemię.
3. Jeżeli dziecko jest przytomne podaj węglowodany proste.

4. Odczekaj 10-15 minut i zbadaj ponownie poziom glukozy we krwi, jeżeli nie ma poprawy podaj ponownie cukry proste.
5. Jeżeli objawy ustąpią i kontrolny pomiar glikemii wskazuje podnoszenie się stężenia glukozy, włącz pompę i podaj kanapkę lub inne węglowodany złożone.
6. Jeżeli dziecko jest nieprzytomne lub ma drgawki, połóż je w pozycji bezpiecznej, podaj domięśniowo zastrzyk z glukagonu i wezwij karetkę pogotowia.

Po epizodzie hipoglikemii nie zostawiaj dziecka samego! Dziecko nie może podejmować wysiłku fizycznego dopóki wszystkie objawy hipoglikemii nie ustąpią!

2.6 Objawy hiperglikemii:

1. Wzmoczone pragnienie, potrzeba częstego oddawania moczu.
2. Rozdrażnienie, zaburzenia koncentracji.
3. Złe samopoczucie, osłabienie, przygnębienie, apatia.

Jeżeli do ww. objawów dołączają: ból głowy, ból brzucha, nudności i wymioty, ciężki oddech, może to świadczyć o rozwoju kwasicy cukrzycowej.

Należy wtedy bezzwłocznie:

1. Zbadać poziom glukozy.
2. Skontaktować się z rodzicami lub wezwać pogotowie.

2.7 Postępowanie przy hiperglikemii:

1. Podajemy insulinę (tzw. dawka korekcyjna).
2. Uzupełniamy płyny (dziecko powinno dużo pić, przeciętnie 1litr w okresie 1,5-2 godz. najlepszym płynem jest niegazowana woda mineralna).
3. Samokontrola (badanie moczu na obecność cukromoczu i ketonurii, po około 1 godz. należy dokonać kontrolnego pomiaru glikemii).
4. W razie stwierdzenia hiperglikemii dziecko nie powinno jeść, dopóki poziom glikemii nie obniży się.

2.8 Niezbędny szkolny, czyli co uczeń z cukrzycą zawsze powinien mieć ze sobą w szkole:

1. Pen – „wstrzykiwacz” z insuliną.
2. Pompę insulinową, jeżeli jest leczone przy pomocy pompy.
3. Nakłuwacz z zestawem igieł.
4. Glukometr z zestawem pasków oraz gazików.
5. Plastikowy pojemnik na zużyte igły i paski.
6. Drugie śniadanie lub dodatkowe posiłki przeliczone na wymienniki np. przeznaczone na „zabezpieczenie” zajęć wf w danym dniu.
7. Dodatkowe produkty – soczek owocowy, tabletki z glukozą w razie pojawienia się objawów hipoglikemii.
8. Telefon do rodziców.
9. Informację w postaci kartki lub bransoletki na rękę, która informuje, że dziecko choruje na cukrzycę.
10. Glukagon (zestaw w pomarańczowym pudełku).

3 DZIECKO Z PADACZKĄ

Padaczką określamy skłonność do występowania nawracających, nie prowokowanych napadów. Napadem padaczkowym potocznie nazywamy napadowo występujące zaburzenia w funkcjonowaniu mózgu objawiające się widocznymi zaburzeniami, zwykle ruchowymi. Niekiedy jedynym widocznym objawem napadu są kilkusekundowe zaburzenia świadomości. Napady padaczkowe dzieli się na napady pierwotnie uogólnione oraz napady częściowe (zlokalizowane).

3.1 Napady pierwotnie uogólnione:

1. Napady nieświadomości, najczęściej kilkusekundowa utrata kontaktu z otoczeniem. Atypowym napadom nieświadomości mogą towarzyszyć mruganie lub gwałtowne ruchy o niewielkim zakresie w obrębie ust.
2. Napady atoniczne – napad spowodowany nagłym i krótkotrwałym obniżeniem napięcia mięśniowego w określonych grupach mięśni.
3. Napady toniczne – występuje głównie u małych dzieci zazwyczaj podczas zasypiania lub budzenia; charakteryzuje się nagłym, symetrycznym wzrostem napięcia mięśni w obrębie kończyn i tułowia.
4. Napady toniczno-kloniczne – w fazie tonicznej dochodzi do nagłej utraty przytomności, skurczu mięśni, zatrzymania oddechu; faza kloniczna charakteryzuje się rytmicznymi, gwałtownymi skurczami mięśni kończyn i tułowia, następnie przechodzi w kilkuminutową śpiączkę.
5. Napady kloniczne – napady głównie u niemowląt i małych dzieci, częściej w przebiegu gorączki, cechują je symetryczne skurcze mięśni kończyn występujące seriami.
6. Napady miokloniczne - charakteryzują się gwałtownymi synchronicznymi skurczami mięśni szyi, obręczy barkowej, ramion i ud przy względnie zachowanej świadomości chorego.

3.2 Napady częściowe:

1. Napady częściowe z objawami prostymi –świadomość w czasie napadów jest na ogół zachowana, zwykle napady dotyczą określonej okolicy np. ręki lub ust.
2. Napady częściowe z objawami złożonymi – niektórym napadom mogą towarzyszyć zaburzenia świadomości o charakterze omamów i złudzeń; pacjent ma wrażenie, że już znajdował się w danej sytuacji życiowej lub przeciwnie, że nie zna sytuacji i przedmiotów, z którymi w rzeczywistości się już stykał, do tego typu napadów zaliczane są także napady psychoruchowe z towarzyszącymi im różnymi automatyzmami (cmokanie), u dzieci mogą niekiedy występować napady nietypowe, manifestujące się klinicznie bólami brzucha, głowy, omdleniami, napadami lęku itp.
3. Napady częściowe wtórnie uogólnione – rozpoczyna się zwykle od napadowych mioklonicznych lub klonicznych skurczów ograniczonych do określonych grup mięśni, aby następnie rozprzestrzenić się i doprowadzić do wtórnie uogólnionego napadu toniczno-klonicznego (tzw. napadu dużego).

3.3 Zespoły padaczkowe wieku dziecięcego - zespół Westa, zespół Lennoxa-Gastauta, dziecięca padaczka nieświadomości (piknolepsja), padaczka Rolanda, młodzieńcza padaczka nieświadomości, zespół Janza, padaczka odruchowa, omdlenia odruchowe, napady rzekomo padaczkowe. Leczenie padaczki jest procesem przewlekłym, wymaga systematycznego, codziennego podawania leków. Nagłe przerwanie leczenia, pominięcie którejś dawki, może zakończyć się napadem lub stanem padaczkowym. Z tego powodu tak ważne jest aby pacjent mógł systematycznie przyjmować leki. W trakcie włączania leczenia lub jego modyfikacji dziecko może wykazywać objawy senności, rozdrażnienia, zawrotów głowy.

3.4 Nakazy:

1. Przede wszystkim zachować spokój.
2. Ułożyć chorego w bezpiecznym miejscu w pozycji bezpiecznej, na boku.
3. Zabezpieczyć chorego przed możliwością urazu w czasie napadu – zdjąć okulary, usunąć z ust ciała obce, podłożyć coś miękkiego pod głowę.
4. Asekurować w czasie napadu i pozostać z chorym do odzyskania pełnej świadomości.

3.5 Nie wolno:

1. Podnosić pacjenta.
2. Krępować jego ruchów.
3. Wkładać czegokolwiek między zęby lub do ust.

Pomoc lekarska jest potrzebna, jeżeli był to pierwszy napad w życiu lub napad trwał dłużej niż 10 minut albo jeśli po napadzie wystąpiła długo trwająca gorączka, sugerująca zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych.

4 DZIECKO Z HEMOFILIĄ

Hemofilia jest wrodzoną skazą krwotoczną związaną z niedoborem czynnika VIII lub IX krzepnięcia krwi. W zależności od tego rozróżniamy hemofilię A lub B.

Ciężka postać hemofilii – występują krwawienia do mięśni i stawów, duże podskórne wylewy, krwawienia z nosa. Krwawienia wewnętrzne są bolesne. Początkowym objawem może być uczucie rozpierania w stawie, drętwienia, mrowienia. Najlepiej, jeżeli wówczas zostanie podany koncentrat czynnika krzepnięcia krwi. Jeżeli leczenie zostanie odroczone powiększa się objętość stawu, pojawia się silna bolesność oraz przykurcz w stawie.

Umiarkowana i łagodna postać choroby – krwawienia są mniej częste, nie powodują zwykle trwałych zmian w stawach, zwykle wyraźny uraz poprzedza krwawienie. Choroba nie ma wpływu na funkcjonowanie społeczne ani nie wpływa negatywnie na rozwój intelektualny. Funkcjonowanie emocjonalne może nie być zaburzone. Jednak, zwłaszcza w ciężkiej postaci choroby, dziecko może czuć się gorsze, ponieważ nie może robić tego wszystkiego, co dziecko zdrowe np. grać w piłkę nożną. Wie, że może to spowodować krwawienie do stawu lub mięśni i związany z tym ból, konieczność leczenia dożylnego, czasami hospitalizacji.

4.1 Nakazy, zakazy, ograniczenia:

1. Dziecko nie powinno być narażone na urazy spowodowane np. śliską podłogą, przepychającym się tłumem dzieci.
2. W szkole musi mieć do chodzenia wygodne obuwie usztywniające staw skokowy, na nieśliskiej podeszwie.
3. Jeżeli dziecko jest sprawne ruchowo może biegać i skakać.

4.2 Objawy:

1. Nagłe dolegliwości bólowe ze strony kończyn dolnych lub górnych, utykanie.
2. Bóle brzucha lub głowy, wymioty.
3. Krwawienie z jamy ustnej lub nosa, zblednięcie.

4.3 Pierwsza pomoc:

1. W przypadku urazu/bólu należy oziębic dotkniętą część ciała przez przyłożenie lodu, zimnego okładu żelowego lub chustki zmoczonej w zimnej wodzie.
2. Posadzić/położyć w pozycji dla dziecka wygodnej.
3. Najczęściej należy podać czynnik krzepnięcia krwi.
4. Jeżeli dziecko wymiotuje, ma bóle głowy, zaburzenia świadomości lub drgawki.
5. Powinno się je położyć na boku i wezwać pogotowie, zawiadomić rodziców; jeżeli dziecko uskarża się na ból kończyny górnej lub dolnej nie powinno nią poruszać, wskazane jest unieruchomienie.

30. Pożar w budynku szkoły.	<ol style="list-style-type: none"> 1. W sytuacji zagrożenia pożarem należy zachować przede wszystkim spokój, ocenić sytuację i podjąć działania zgodnie z obowiązującymi procedurami. 2. Jeżeli zauważy się pożar lub otrzyma informację o pożarze, należy natychmiast zaalarmować wszystkie osoby znajdujące się w bezpośrednim otoczeniu strefy objętej pożarem oraz Państwową Straż Pożarną lub zadzwonić pod numer alarmowy 112. 3. Należy użyć ustalonego alarmu pożarowego sygnalizowanego przez dzwonek szkolny (5 krótkich dzwonek). 4. O zdarzeniu należy poinformować natychmiast dyrektora szkoły lub jego zastępcę. 5. Należy bezzwłocznie przystąpić do gaszenia pożaru przy pomocy sprzętu gaśniczego znajdującego się w budynku. UWAGA! Nie wolno gasić ognia, którego nie jest się w stanie opanować! Nie gasi się wodą urządzeń pod napięciem oraz cieczy łatwopalnych!
------------------------------------	---

	<ol style="list-style-type: none"> 6. Dyrektor zarządza ewakuację ze strefy zagrożonej, ewakuacja odbywa się zgodnie z procedurami. 7. Do przybycia Straży Pożarnej akcją kieruje dyrektor lub osoba przez niego wyznaczona. 8. Wszyscy pracownicy muszą bezwzględnie podporządkować się poleceniom kierującego akcją. 9. Jeżeli to możliwe, dyrektor poleca usunąć z miejsca pożaru i bezpośredniego sąsiedztwa wszelkie znajdujące się tam materiały palne, wybuchowe, toksyczne, a także cenny sprzęt i urządzenia oraz ważne dokumenty, nośniki informacji itp. 10. Nie należy otwierać – bez wyraźnej potrzeby – drzwi i okien do pomieszczeń objętych pożarem; dopływ powietrza sprzyja rozprzestrzenianiu się ognia. 11. Otwierając drzwi do pomieszczeń, w których powstał pożar, należy zachować szczególną ostrożność. 12. Nie należy wchodzić do pomieszczeń objętych pożarem, lecz jeśli to konieczne, wchodząc trzeba zachować szczególną ostrożność, w zadymieniu poruszać się w pozycji pochylonej lub na czworakach, blisko posadzki, gdzie jest najwięcej powietrza i lepsza widoczność. Aby nie stracić orientacji, należy poruszać się wzdłuż ścian, poręczy; usta zasłonić np. wilgotną chustką. 13. Po przybyciu właściwych służb bezwzględnie należy stosować się do ich poleceń. 14. Dowódcę przybyłych jednostek należy powiadomić o sytuacji i podjętych dotychczas działaniach.
<p>31. Zagrożenie chorobą zakaźną.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Po otrzymaniu np. od rodziców lub z mediów informacji o podejrzeniu niebezpiecznej choroby zakaźnej u ucznia, należy powiadomić o tym fakcie dyrektora szkoły. 2. Dyrektor potwierdza wiadomość u lekarza – jeśli to możliwe - lub dyżurującego inspektora sanitarnego. 3. Dyrektor ustala z dyżurującym inspektorem sanitarnym sposób postępowania.

	<ol style="list-style-type: none"> 4. Dyrektor zawiadamia organ prowadzący szkołę. 5. Dyrektor nadzoruje przestrzeganie zaleceń służb sanitarnych przez pracowników szkoły i uczniów. 6. Dyrektor przygotowuje informację dla uczniów i rodziców przy współpracy SANEPID-u. 7. Dyrektor organizuje (w razie potrzeby) spotkanie rodziców z lekarzem chorób zakaźnych lub pracownikiem Państwowej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej.
<p>32. Atak terrorystyczny, wtargnięcie napastników do obiektu.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poddaj się woli napastników – wykonuj ściśle ich polecenia. 2. Staraj się zwrócić uwagę napastników na fakt, że mają do czynienia z ludźmi (personifikowanie siebie i innych – zwracaj się do uczniów po imieniu – zwiększa szansę ich przetrwania). 3. Pytaj zawsze o pozwolenie, np. gdy chcesz się zwrócić do uczniów z jakimś poleceniem. 4. Zapamiętaj szczegóły dotyczące porywaczy i otoczenia – informacje te mogą okazać się cenne dla służb ratowniczych. 5. Staraj się uspokoić dzieci – zapanuj w miarę możliwości nad własnymi emocjami. 6. Dopóki nie zostanie wydane polecenie wyjścia, nie pozwól dzieciom wychodzić z pomieszczenia oraz wyglądać przez drzwi i okna, nakaz dzieciom położyć się na podłodze. 7. W chwili podjęcia działań zmierzających do uwolnienia, wykonuj polecenia grupy antyterrorystycznej. UWAGA! Bądź przygotowany na surowe traktowanie przez Policję. Dopóki nie zostaniesz zidentyfikowany, jesteś dla nich potencjalnym terrorystą. 8. Po zakończeniu akcji sprawdź obecność dzieci celem upewnienia się, czy wszyscy opuścili budynek; o braku któregośkolwiek dziecka poinformuj Policję, nie pozwól żadnemu z dzieci samodzielnie wrócić do domu, prowadź ewidencję dzieci odbieranych przez rodziców/osoby upoważnione.

<p>33. Użycie broni na terenie szkoły w sytuacji bezpośredniego kontaktu z napastnikiem.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nakaz dzieciom położyć się na podłodze. 2. Staraj się uspokoić dzieci. 3. Dopilnuj, aby dzieci nie odwracały się tyłem do napastników w przypadku polecenia przemieszczania się. 4. Jeżeli terroryści wydają polecenia, dopilnuj, aby dzieci wykonywały je spokojnie – gwałtowny ruch może zwiększyć agresję napastników. 5. O ile to możliwe, zadzwoń pod jeden z numerów alarmowych. UWAGA! Nie rozłączaj się i staraj się, jeśli to możliwe, na bieżąco relacjonować sytuację. 6. Po opanowaniu sytuacji upewnij się o liczbie osób poszkodowanych i sprawdź, czy strzały z broni palnej nie spowodowały innego zagrożenia (np. pożaru), zadzwoń lub wyznacz osobę, która zadzwoni pod jeden z numerów alarmowych, udziel pierwszej pomocy najbardziej potrzebującym, w przypadku, gdy ostrzał spowodował inne zagrożenie, podejmij odpowiednie do sytuacji działania, zapewnij osobom uczestniczącym w zdarzeniu pomoc psychologiczną.
<p>34. Zagrożenie bombowe.</p>	<p>Symptomy wystąpienia zagrożenia: podstawową cechą terroryzmu jest to, iż nie ma wyraźnych znaków ostrzegawczych o możliwości wystąpienia zamachu lub są one trudno dostrzegalne.</p> <p>Zainteresowania i uwagi wymagają: rzucające się w oczy lub po prostu nietypowe zachowania osób, pozostawione bez opieki przedmioty typu teczki, paczki itp., osoby wyglądające na obcokrajowców, osoby ubrane nietypowo do występującej pory roku, samochody, a w szczególności furgonetki, parkujące w nietypowych miejscach (miejscach organizowania imprez i uroczystości).</p> <p>Należy jednak pamiętać, że terrorysta nie zawsze musi być odmiennej narodowości i wyróżniać się z tłumu szczególnym wyglądem.</p> <p>O swoich spostrzeżeniach poinformuj dyrektora szkoły, dyrektor powiadamia odpowiednie służby - Policję.</p>

<p>35. Postępowanie w sytuacji otrzymania informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dyrektor powiadamia odpowiednie służby – Policję. 2. Jednocześnie przeprowadza ewakuację budynku zgodnie z procedurami. 3. Osoba, która przyjęła zgłoszenie lub ujawniła przedmiot niewiadomego pochodzenia, co do którego istnieje podejrzenie, że może on stanowić zagrożenie dla osób i mienia, powinna ten fakt zgłosić służbom odpowiedzialnym za bezpieczeństwo w danym miejscu, dyrekcji szkoły. Informacji takiej nie należy przekazywać niepowołanym osobom, gdyż jej niekontrolowane rozpowszechnienie może doprowadzić do paniki i w konsekwencji utrudnić przeprowadzenie sprawnej ewakuacji osób z zagrożonego miejsca. 4. Zawiadamiając policję dyrektor podaje następujące informacje: rodzaj zagrożenia i źródło informacji o zagrożeniu (informacja telefoniczna, ujawniony podejrzany przedmiot), treść rozmowy z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego; numer telefonu, na który przekazano informację o zagrożeniu oraz dokładny czas jej przyjęcia, adres, numer telefonu i nazwisko osoby zgłaszającej, opis miejsca i wygląd ujawnionego przedmiotu.
<p>36. Ogłoszenie alarmu bombowego oraz procedury postępowania w czasie zagrożenia bombowego.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Do czasu przybycia policji akcją kieruje dyrektor szkoły lub osoba przez niego wyznaczona. 2. Na miejsce zagrożenia incydem bombowym należy wezwać służby pomocnicze takie jak: pogotowie ratunkowe, straż pożarną, pogotowie energetyczne. 3. Po przybyciu policji na miejsce incydentu bombowego, przejmuje ona dalsze kierowanie akcją. 4. Należy bezwzględnie wykonywać polecenia policjantów. 5. Przy braku informacji o konkretnym miejscu podłożenia „bomby”, użytkownicy pomieszczeń służbowych powinni sprawdzić swoje miejsce pracy i jego bezpośrednie otoczenie, pod kątem obecności przedmiotów nieznanego pochodzenia.

	<ol style="list-style-type: none"> 6. Pomieszczenie ogólnodostępne (korytarz, klatki schodowe, toalety) oraz najbliższe otoczenie zewnętrzne obiektu, sprawdzają i przeszukują służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo w danej instytucji. 7. Podejrzanych przedmiotów nie wolno dotykać! O ich lokalizacji należy powiadomić dyrektora oraz osoby odpowiedzialne za bezpieczeństwo. 8. Po ogłoszeniu ewakuacji, należy zachować spokój i opanowanie, pozwoli to sprawnie i bezpiecznie opuścić zagrożony rejon. 9. Po ogłoszeniu ewakuacji, należy opuścić szkołę, zabierając rzeczy osobiste (torebki, siatki, nesesery itp.). 10. Identyfikacją i rozpoznawaniem zlokalizowanego ładunku wybuchowego oraz jego neutralizacją zajmują się uprawnione i wyspecjalizowane jednostki i komórki organizacyjne policji.
<p>37. Jak zachować się po otrzymaniu informacji o podłożeniu lub groźbie podłożenia „bomby”.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podczas działań związanych z neutralizacją „bomby” należy zastosować się do poleceń policji. 2. Ciekawość może być niebezpieczna- należy jak najszybciej oddalić się z miejsca zagrożonego wybuchem. Po drodze należy informować o zagrożeniu jak największe grono osób, będących w strefie zagrożonej lub kierujących się w jej stronę. 3. Po ogłoszeniu alarmu i zarządzeniu ewakuacji należy niezwłocznie udać się do wyjścia, zgodnie ze wskazaniami administratora budynku lub wskazaniami upoważnionych osób.

INFORMACJA O PODŁOŻENIU BOMBY:

Jeżeli jest to informacja telefoniczna:

- słuchaj uważnie,
  - zapamiętaj jak najwięcej,
  - jeżeli masz taką możliwość, nagrywaj rozmowę – jeśli nie – spróbuj zapisywać informacje,
  - zwróć uwagę na szczegóły dotyczące głosu i nawyki mówiącego oraz wszelkie dźwięki w tle,
  - nigdy nie odkładaj pierwszy słuchawki,
  - jeżeli twój telefon posiada funkcję identyfikacji numeru dzwoniącego – zapisz ten numer,
  - jeżeli jest to wiadomość pisemna, zabezpiecz ją tak, aby nikt jej nie dotykał - przekażesz ją Policji.
1. Po zakończeniu rozmowy niezwłocznie zadzwoń pod jeden z numerów alarmowych.
  2. Zaalarmuj dyrektora szkoły.
  3. Dyrektor dzwoni do Delegatury Kuratorium Oświaty
  4. Powiadom o zagrożeniu personel szkoły oraz uczniów, w sposób nie wywołujący paniki.
  5. Dyrektor zarządza ewakuację godnie z obowiązującą instrukcją UWAGA! Poinstruuje uczniów o zabraniu ze sobą rzeczy osobistych – plecaków, reklamówek itp.
  6. Zabezpiecz ważne dokumenty, pieniądze.
  7. Wyłącz lub zleć pracownikowi ds. technicznych wyłączenie dopływu prądu.
  8. W przypadku odnalezienia podejrzanego przedmiotu nie dotykaj go i nie otwieraj. W miarę możliwości ogranicz dostęp osobom postronnym. Dokonaj próby ustalenia właściciela przedmiotu.
  9. Po przybyciu właściwych służb, bezwzględnie stosuj się do ich zaleceń.

Wykrycie/ znalezienie bomby (podejrzanego przedmiotu)

1. Nie dotykaj podejrzanego przedmiotu. UWAGA! Jeśli widzisz „bombę” to oznacza, że jesteś w polu jej rażenia.
2. Zadzwoń pod jeden z numerów alarmowych.
3. Zabezpiecz, w miarę możliwości, rejon zagrożenia w sposób uniemożliwiający dostęp osobom postronnym – głównie uczniom, nie narażaj siebie i innych na niebezpieczeństwo.
4. Powiadom o zagrożeniu personel szkoły oraz uczniów, w sposób nie wywołujący paniki.
5. Zarządź przeprowadzenie ewakuacji zgodnie z obowiązującą instrukcją.
6. Zabezpiecz ważne dokumenty, pieniądze.
7. Wyłącz lub zleć pracownikowi ds. technicznych wyłączenie dopływu prądu.
8. Otwórz okna i drzwi. Usuń z otoczenia wszystkie materiały łatwopalne. Nie używaj w pobliżu podejrzanego ładunku urządzeń radiowych (radiotelefonów, telefonów komórkowych).

Po wybuchu bomby:

1. Oceń sytuację pod kątem ilości osób poszkodowanych i upewnij się, jakiego rodzaju zagrożenia spowodował wybuch.
2. Zadzwoń pod jeden z numerów alarmowych: 112, 998, 999.
3. Udziel pierwszej pomocy najbardziej potrzebującym.
4. Sprawdź bezpieczeństwo dróg i rejonów ewakuacyjnych, a następnie zarządzaj przeprowadzenie ewakuacji zgodnie z obowiązującą instrukcją.
5. W przypadku, gdy wybuch spowodował inne zagrożenie, podejmij działania odpowiednie do sytuacji.
6. Po przybyciu właściwych służb, bezwzględnie stosuj się do ich zaleceń.

III KONTAKT Z MEDIAMI W SYTUACJI KRYZYSOWEJ

Przekaz medialny kształtuje wyobrażenie o rodzaju i rozmiarze kryzysu, często w daleko większym stopniu niż jest on faktyczny. Dlatego ważne jest by kontrolować przepływ informacji, tak, aby nie został narażony wizerunek szkoły na histeryczne plotki i sensacje.

W związku z powyższym, dyrektor szkoły może nawiązać współpracę z przedstawicielami mediów, zanim nastąpi kryzys w szkole.

3.1 Zadania dyrektora w kwestii kontaktu z mediami:

- wyznacza spośród członków Szkolnego Zespołu Kryzysowego, osobę, która jest odpowiedzialna za kontakt z dziennikarzami;
- współpracuje z Wydziałem Oświaty, Kultury i Ochrony Zdrowia przy Starostwie Powiatowym i Szkolnym Zespołem Kryzysowym w przygotowywaniu oficjalnych komunikatów dla mediów;
- wyznacza miejsce, z którego będą udzielane informacje podczas kryzysu;
- zwraca uwagę, aby dziennikarze otrzymywali informacje od wyznaczonego personelu i nie „werbowali” rozmówców spośród uczniów.

**IV. OFERTA POMOCY SPECJALISTYCZNEJ DLA UCZNIÓW
I RODZICÓW ZESPOŁU KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA
W KAMIENICY SZLACHECKIEJ.**

Problem	Instytucje, osoby udzielające pomocy	Adresy, telefony do miejsc, gdzie można uzyskać pomoc
Przemoc w rodzinie (fizyczna i psychiczna)	1. Wychowawcy, pedagog, Dyrekcja Szkoły	Zespół Kształcenia i Wychowania w Kamienicy Szlacheckiej ul. Długa 13, tel. 58 684 – 61 – 72
	2. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Kartuzach, telefon zaufania	Kartuzy, ul. Kolejowa 17, tel. 58 736 - 63 – 74
	3. Niebieska linia – Komenda Powiatowa Policji w Kartuzach	Kartuzy, ul. Sambora 41, tel. 58 685- 22 - 22
	4. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Stężycza, ul. Parkowa 1, tel. 58 882- 89 - 53
	5. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Kartuzy, ul. Mściwoja II 20, tel. 58 685 – 33 - 20
	6. Centrum Interwencji Kryzysowej	Kartuzy, ul. Dworcowa 2, tel. 58 686 – 32 – 22

Trudna sytuacja materialna	7. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Stężyca, ul. Parkowa 1, tel. 58 882 – 89 - 53
Uzależnienia	1. Centrum Interwencji Kryzysowej 2. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Kartuzy, ul. Dworcowa 2, tel. 58 686 – 32 – 22 Stężyca, ul. Parkowa 1, tel. 58 882- 89 - 53

Telefony zaufania:

- Telefon zaufania dla dzieci i młodzieży – **116 111**
- Internetowy Telefon Zaufania „Anonimowy Przyjaciel“ – pomoc@teefonzaufania.org.pl
- Telefon zaufania dla osób cierpiących z powodu uzależnień behawioralnych i ich bliskich – **801 889 880**
- Ogólnopolski Telefon Zaufania Narkotyki i Narkomania – **801 199 990**
- Antydepresyjny Telefon Zaufania – **22 654 40 41**